

1999

–

IBA EMSCHER PARK

–

Voor de wijze waarop deze manifestatie door middel van veelsoortige projecten de overgang begeleidt van een voormalige industriegebied naar een nieuw type cultuurlandschap.

De Internationale Bausaustellung Emscher Park, hierna IBA Emscher Park, is een toekomstgericht programma van de Duitse deelstaat Noordrijn-Westfalen en is in 1989 van start gegaan. Het doel van dit programma is om door ecologische en stedenbouwkundige vernieuwing een groot gedeelte van het Ruhrgebied, dat na een periode van industriële bloei gedurende de eerste helft van de twintigste eeuw in de loop der jaren in verval is geraakt, op orde te brengen. De IBA Emscher Park is een samenwerkingsverband van stedelijke en regionale overheden in de vorm van een culturele manifestatie. Deze manifestatie is geen tentoonstelling in de klassieke zin van het woord, maar het zijn projecten in het kader van een nieuw soort 'toerisme'. Deze projecten zijn gericht op de economische, sociale, culturele en vooral ecologische herstructurering van de Emscherzone. Hierbij zijn vele architecten en beeldende kunstenaarsbetrokken geweest en is er veel aandacht besteed aan kleur. IBA Emscher Park heeft als culturele manifestatie tien jaar geduurd en in deze periode zijn 110 projecten in gang gezet.

Door de Sikkensprijs uit te reiken aan IBA Emscher Park speelt Sikkens Foundation in op de actualiteit. Vanaf de jaren tachtig hebben snel veranderde technologieën op gebied van productie, transport en communicatie en de daaraan gekoppelde mobiliteit van geldstromen, ingrijpende verschuivingen teweeggebracht in bestaande industriële landschappen, zowel in Europa als de Verenigde Staten. Grote complexen waar voorheen kolen, staal, schepen en auto's werden geproduceerd en getransporteerd, liggen er, sinds het productieapparaat is opgeheven of is overgebracht naar een goedkopere locatie, verlaten en ogenschijnlijk nutteloos bij. De steden en regio's die een centrale rol spelen in de overgang naar een nieuwe postindustriële samenleving, hebben in de afgelopen jaren op uiteenlopende wijze gereageerd op de mogelijkheden die deze voormalige bedrijfsterreinen, fabrieken en industrieparken in functionele, toeristische en recreatieve zin te bieden hebben. Naast IBA Emscher Park zijn andere voorbeelden hiervan: de houthaven in Barcelona, de FIAT Automobielfabrieken in Turijn en in ons eigen land de Kop van Zuid in Rotterdam.

Volgens het juryrapport wil Sikkens Foundation haar respect uitdrukken voor: *‘de ideeën- rijkdom die aan IBA Emscher Park ten grondslag ligt, maar ook voor de wijze waarop die door een behoedzame strategie van vorm en kleur heeft geleid tot een nieuwe type cultuurlandschap waar natuur en kunst een volstrekt nieuwe relatie met de industrie zijn aangegaan.’* De strategie die wordt gehanteerd bij het IBA Emscher Park gaat uit van een idee van ‘bedachtzame planning’ en niet van groei en planmatigheid zoals de trend is in de huidige monumentenzorg en natuur- en landschapsbescherming. Deze vorm van moderniteit, waarin de voorbije industriële cultuur als teken wordt gezien van de vooruitgang, heeft ervoor gezorgd dat de sculpturen, ruimtelijke constructies en lichtinstallaties het landschap interpreteren en dat ze bijdragen aan de cultuur in plaats van dat ze zijn opgesteld met het landschap slechts als achtergrond. Naast het feit dat kleur weer terug is gebracht in het Ruhrgebied na jaren van smog, roet en grauwheid wil Sikkens Foundation met deze prijstoekenning haar aandacht vestigen op de nieuwe, weloverwogen manier waarop er in dit project wordt omgegaan met geschiedenis, landschap en identiteit.

In 1989 ging de internationale Bauausstellung Emscher Park van start. De looptijd van dit toekomstgerichte programma van de deelstaat Noordrijn-Westfalen was tien jaar. Het doel was ecologische en stedenbouwkundige vernieuwing van het noordelijke Ruhrgebied, een gebied met een omvang van 800 km. De Vroegere “achterbuurt van het Ruhrgebied” moest op orde worden gebracht.

In dit proces van structurele verandering wordt in het kader van de Internationale Bauausstellung Emscher Park op brede basis samengewerkt met verscheidene partners: gemeenten, bedrijven, instellingen, initiatiefgroepen en burgers.

Tussen Duisburg en Kamen werden meer dan 110 projecten op 6 werkterreinen ontwikkeld en gerealiseerd.

De Internationale Bauausstellung Emscher Park is heel bewust gesitueerd in het noordelijk Ruhrgebied. De regio Emscher vormt de industriële kern van Europa. In tegenstelling tot de Hellwegzone kwam de industrialisering hier pas laat op gang, daarentegen was het hele proces hier veel ingrijpender en van grotere omvang.

De Internationale Bauausstellung Emscher Park is geen tentoonstelling in de klassieke betekenis van het woord. Het is veel meer een proces dat een groot aantal deelnemers kent. In dit complexe raamwerk treedt de IBA GmbH op als coördinator. De verantwoordelijkheid van de afzonderlijke projecten ligt bij de opdrachtgevers. Meestal gemeenten, maar ook wel bedrijven of initiatiefgroepen.